

Locuinti'a Redactorului

si
 Cancelari'a Redactiunii
 o in
 Strata' tragatorului (Lă-
 vésztoza), Nr 5.

Articolile nefrancate nu se voru
 primi decât numai de la corespun-
 dincii regulari ai „Federatiunii.”
 Articlii tramisi si nepublicati se
 voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 3 fl. v.
 Pre giese lune . . . 6 „ „
 Pre anulu intregu . . . 12 „ „

Pentru Romanii:

Prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei n
 „ 6 lune 16 „ = 16 „ „
 „ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 or. de linia si 30 or. taon'a tim
 brale pentru fiecare-oare publica-
 tiune separatu. In loculu deschisu
 20 or. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

Apeiu!

Clubulu deputatoru romani de la diet'a un-
 nescas, ce tocmai se inchise, mai inainte de a
 arasi membrii sei Pest'a, intrunindu-se asta-di in
 asintia finale, a aflatu de neapera trebuintia a
 convocá, si deci prin acést'a — urmandu acestei
 imperiose necessitati, convoca o adunare politica-
 tiunale a tuturor Romaniloru, cari se interes-
 edia de caus'a nostra natiunale si de modurile si
 mijlocele spriginirei si innaintarii ei pre cãlile
 permise de lege.

Scopulu anumitu alu acestei adunãri este:

1. Pentru de a se delibera si midiloci intielegere
 sup'a programei natiunale.

2. Pentru de a combina si a pune la cale cele
 corespunditorie midiloce in privinti'a alegiloru
 ni stau inainte, intru interessulu causei natiunale.

Sunt asié dara pofiti si rogati toti domnii
 teleginti romani natiunali de prin tote partile
 unite de romani, asemenea sunt provocate cu
 more tote Societãtile, Reuniunile
 verice corporatiuni natiunale
 rganizate, cá — prin delegati d'in sinulu
 ru, formalmente impoteriti spre acést'a, se se in-
 cisiedie si se partecipe la acést'a adunare generale.

Diua adunãrii, mandu in considera-
 une impregiurãrile esistinti, s'a defiptu pre joi
 upa dominec'a Tomei, adeca in 9.
 mai stilulu nou.

Loculu — asemenea dupa impregiurãri
 s'a alesu in Aradulu-vechiu, unde
 omni ce se voru infacisã, voru primf inviatiu-
 ile necesarie la institutulu clericalu.

Pana la tienera acestei adunãri natiunale,
 alegitori romani sunt reflectati si rogati, intru
 interessulu causei si onorei natiunale, a se ferf de
 ri-ce ingagiaminte particulari cu care-va partita
 raia s'eu care-va candidatu strainu programulu
 ationalu. In generalu se provoca toti Romanii
 uni, si specialu fia-care barbatu natiunale de
 pirtu si inima, a priveghia cu neadormire, cá in
 midiloculu agitatiuniloru electorali ce s'au pornitu
 in tote partile straine, dreptulu si interessulu
 nostru comunu natiunale se nu suferu scadere!

Pest'a, in 4/16. aprile, 1872.

Antoniu Mocioni m. p.,
 presedintele clubulu deputatoru ro-
 mani natiunali.

Reflessiuni

Articulu „Ce e de facutu“ allu Dlui Iosifu Hossu,
 consil. sup'r. la curtea de comptabilitate.

— — — Quenam ista jocandi
 Saevitia?

D. I. H. face aspre imputari passivistiloru,
 centru cã acesti-a impededu asta toamna tienera
 conferintiei atãtu de necesarie si cã, desfiintandu-
 e comitetulu ad hoc, convocarea eventuala a con-
 ferintiei o incrediuara comitetulu de la Miercuri-a.
 Apoi D. I. H. confjura pre passivisti cá acesti-a
 recunoscundu si ratecirea se abdfca si „se lasse pre
 activisti a lucrã.“ Intiellegu superarea Dlui I. H.
 centru cã n'au isbutitu cu tienera conferintiei
 sollicitate de Dsa si de cei lalti Archiactivisti,
 caus'a superarii se va pricepe si mai bine d'in
 alle ce voiu impartesi mai la valle; — intiellegu
 sine si dorulu cellu ferbinte d'a lassã pre acti-
 visti cá se lucre d'insii. Modesta, evlaviosa, cucer-
 mica dorintia! Passivistii n'a venitã a cere acti-
 vistoru cá se nu lucre d'insii, d'in contra de
 andu s'a desgogosiatu — cá-ci nu e multu d'atun-
 a, si asta-di inca se afla numai in stadiulu de
 arve — i-a provocatu, i-a rogatu mereu a colucrà
 apreuna, cá trupulu, cellu pana acum compactu
 lu natiunii, se nu se desbine prin activitate di-
 verginte si contrariu, usiorandu astfelu uneltirile
 antagonistiloru nostri impilatori spre a ne paralisã
 prin noi insi-ne, adeca pre passivisti prin acti-
 visti. Li-a successu si pana acum a aruncã intre
 noi merulu discordiei, si se recere tota energia
 intelligentiei nostre adeveratu „intelligenti“ si na-

tiunali spre a poté inlaturã pericululu ce ne ame-
 nintia si a feri natiunea de desonore.

Geneasa activismulu este intunecosa si misti-
 ca, cá si tote inceputurile, cari se plamadescu la
 intunericu. Cu tote acestea se scie cá initiativ'a la
 activitatea activistoru s'a pornitu la impulsulu
 guvernulu, care gasesce totu deaun'a instruminte
 abili. Acei trei, patru activisti, cari au colindatu
 de repetite ori pre la iconele d'in Pest'a, facundu
 poclone idoliloru ministeriali, n'au luat traist'a in
 spinare numai asié de capulu loru, neci imbolditi
 numai de instinctulu activitatii, seau aprinsi de
 sacru focu allu sentiului natiunale, ci la sufla-
 rea „spiretulu“ tramisu de „tat'a“ de la putere.
 Dupa d'ical'a populare, candu draculu vre se faca
 vre o tréba, firesce dracesca, cautã o baba betrana
 (stachia), asié se pote dice: candu guvernulu vre
 se faca imparechiare si, cu privire la cestiunea
 nostra, candu vre se scormonesca activisti contra
 passivisti, cautã unu popa! „Poterea“ gasesce totu
 deaun'a, cá-ci D. I. H. dice, cá nu este „putere“
 decâtu numai de la Ddiu, — si acést'a assioma
 „puterea“ forte bine o cunosce d'in esperientia
 tuturoru „poteriloru“ in tote impregiurãrile, cari
 fire-ar' elle câtu de osebite si — la parere chiaru
 contradictorie — sunt identice, sunt acelle-si in
 essentia numai in forma se osebescu, „totu deaun'a
 cu regimulu, cá-ci nu este putere (si favore) de-
 câtu numai de la regimu“ asié dice doctrin'a Dlui
 I. H. care au invetiãtu-o cá popa in haine talari
 si o propoveduesce asta-di cá popa fara talari, eu
 inse intiellegu popa cu talari si inca de purpura.

Antãiu Festinulu „prea festinatu“ de la Bra-
 sieu, apoi desece colindatura a unoru asié numiti
 deputati „in partibus infidelium“ susceptu cu
 „valfa“ si ostentatiune, au trasu attentionea ome-
 niloru cari se interressau a scf „de unde vinu?“
 acesti dd. deputati si „unde mergu?“ passii loru
 s'a urmaritu cu attentione, cunoscute sunt si con-
 versatiunile loru eu D. Andrassy, ba chiaru si
 glumele acestui omu ingeniosu, care nu s'a in-
 duplecatu a recunosece de „deputati“ pre acei co-
 lindatori si in locu d'a luã seriosu „deputatiunea“
 o regalã cu glume. Asié intr'alte amintindu,
 unulu d'intre deputati, gravaminele (deputatiunii)
 personali, cá au fostu destituitu cutare si cutare
 functiuariu rom. d. e. d. B... d M... d b...
 etc. Andrassy observã „Nu sciu pentru ce au fostu
 destituitu d. B... dar' daca comitentii Dv. — ro-
 manii Transilvaneni — n'au alta dorere, apoi vi-
 lu restituiescu indata.“ — Era candu D. protop.
 M... scapã cuventulu de „autonomia“ amintindu
 cu crestinesca sfiela cumca ar' fi bine a molcomi
 dorintia generale a Rloru macaru cu unu felu de
 umbra de autonomia, Andrassy in a sa umore spi-
 nosa ar' fi d'issu „acesta dorintia a dv. am pli-
 nitu-o si pana acum, dora d'in asta cauza vi-lu
 tienu eu acolo pre voda Pecl, ca se representedie
 autonomi'a Transilvaniei!“ Acestea si d'al d'aceste,
 povestiã atunci chronicarii magiari despre aven-
 turele mandatariloru activistoru. Adeverulu este,
 cá Andrassy i luã in gluma pre deputatii festi-
 nantiloru, aveã adeca informatiunile, sãlle cá lu-
 crulu n'ar' fi seriosu, cá activistii esistu numai
 intru imaginatiunea deputatiunii, cá acesti pseudo-
 mandataru venedia interesse personali si, in fine,
 n'au lipsitu insinuatori si denuncioatori platiti si
 neplatiti, cari tota miscarea activistoru o redu-
 ceau la processulu cellu mare intre romanii si
 pseudo-grecii d'in Brasiev. Tote acestea le am au-
 d'itu si eu insu-mi de la magiari, cari au trecere
 la guvernũ si altii chiaru in functiuni, va se dice
 barbati, cari poteau fi bine informati.

Pentru mine tote cãte se inscenau si se vor
 biau, erau lucruri de pucina importantia, insa-si
 „deputatiunea“ cu tota grandetia affectata nu erã
 in ochii mei decâtu unu numeru de automati trasi
 pre firulu cellu de ferru allu agerulu Policinellu.
 „Motorulu“ dara, erã ceea ce me interessã si me
 interessã in mare mesura cu atãtu mai tare, cu
 câtu scieam p'ea bine, cáta importantia trebue
 se dãmu „factorulu“ principale cu care, intratu
 in actiune — avemu „nesmintitu“ se ni refuimu
 socotel'a. Ceea ce eu devinassem atunci d'in capulu

loculu, mi s'a facutu convictiune in urm'a reflex-
 siunii, era scrutarile, si mai alesu desvoltatulu-
 mersu alla activitatii activistoru precum si unele
 revelatiuni alle loru involuntarie m'a intaritu in
 acea convictiune. Motorulu „activitatii“ este insu-
 si guvernulu, era factorulu „principale“ este „ace-
 lu-a“ care au mai fostu si alta data.

(Va urmã.)

Discursulu

vice-comitelui Dr. Iosifu Hodosiu, pronunciatu in aduna-
 rea reprezentantiei districtulu Zarandu tiemuta la 10. apr-
 ile 1872.

Domniloru! Au trecut unu-spre-diece ani de candu,
 dupa diplom'a d'in 20. octobre 1860., in prima-verã anulu
 1861., amu intratu in vietia, cum o numimu, constitutiona-
 le, dar' care, in realitate si in intiesulu strictu alu cuven-
 tulu, nu este chiaru constitutionale.

De atunci si pana asta-di, de doue-ori reprezentantia
 comitatulu s'eu mai bine a districtulu nostru Zarandu, a
 tostu chiamata a exercitã dreptulu de a si alege magistratur'a
 sa; de doue-ori, eu d'in parte-mi si multi d'in colegii mei
 oficiali, amu avutu increderea reprezentantiei de a fi alesi
 magistrati s'eu oficiali ai districtulu. — Una-data, si chiaru
 acum unu-spre-diece ani, a fostu sub primulu comite supre-
 mu r o m a n u alu Zarandulu, sub dlu Ionu Piposiu, bar-
 batu plinu de merite pentru patria, si natiunea sa patria si
 natiune, cari sunt si ale nostre. Alta-data a fostu la a. 1867.,
 sub alu duoile comite supremu r o m a n u, sub dlu Deme-
 triu Ionescu, barbatu assemene illustru si nu mai pucinu
 bine-meritatu cá celu d'antãiu. — Amenduoi acesti comiti
 supremi romani voru fi neunitati pentru noi toti, pentru in-
 tregu districtulu Zarandu.

Asta-di reprezentantia districtulu este chiamata a trei-a
 ora a-si alege magistratur'a sa; asta-di domnia-vostra vi
 veti alege pre oficialii domniei-vostre.

Ce deosebire inse intre asta-di si intre actulu de alle-
 gere de la anulu 1861. de cel u de la anulu 1867!

Atunci, la acei doi ani, reprezentantia a alesu magis-
 tratur'a districtulu atãtu la politicu câtu si la juridicu:
 asta-di alegeți numai la politicu. Majoritãtii d'in camera
 deputatoru a placutu a luã de la municipalitati dreptulu de
 a-si alege pre judecatori la judetie si tribunale, si l'a datu
 guvernulu; i-a placutu a sterge tribunalele si judetiile mu-
 nicipalitatiloru, si a creatu tribunale si judetie, cum le nu-
 mescu, regesci. Ica dar' cá Dvostra nu veti exercitã tote
 acele drepturi, cari le-au avutu reprezentantiele de la anii
 1861, si 1867.

Alta deosebire essentiale intre acum si atunci, este ma-
 rea deosebire intru compunerea, s'eu partile constitutive ale
 reprezentantiloru d'in acei ani, si intru compunerea repre-
 sentantiei de asta-di.

Atunci nu eramu cá asta-di membri virili, afe-
 ca privilegiati, si membri alesi; o compositiune acés-
 ta nenaturale si nedrepta; ci toti eramu membri alesi
 prin universitatea districtulu. Atuncia stãmu pre basa puru
 democratica, asta-di stãmu pre basa semi-democratica: o
 basa care n'are ratiune constitutionale.

Mai este inca o deosebire intre atunci si acum ci...
 acést'a nu v'o spunu: toti o vedeti...

Dar' reulu se pote indreptã. Fia numai, cá drepturile
 ce vi sunt lasate, nu date, cá-ci le-ati avutu, se le sciti
 exercitã bine, dreptu, si totu-de-un'a pentru binele comunu
 alu intregu districtulu nostru Zarandu!

Dloru, inainte de ce mi-asiu depune mandatulu, si
 inainte de ce ati pucece la actulu de alegere — dati-mi
 voia se vi espunu pre scurtu starea presenta a districtulu.
 Espunerea mea nu va fi minutiosa si detaiata; ea va fi mai
 multu numai fragmente celle d'in multe fapte ce districtulu au
 implinitu sub administratiunea nostra; espunerea mea vi
 va presintã date si cifre, cari, este destulu a le vedé, pen-
 tru cá ele se vorbesca. Vetu vedé insi-si d'in acestea ce am
 facutu d'in increderea Dvostra; si ce depunemu asta-di in
 mãnilu Dvostra?

I. Incepu cu sanetatea, cu starea sanitaria,
 cá-ci fara sanetate tote lucrurile n'ajungu nimica.

Inca pre la anulu 1862—3. s'au inceputu a se face
 pasii pentru infintierea unui spitalu aici in Baia-de-Crisiu;
 elu asta-di este infintiãtu prin concurentia intregu poporu-
 lui d'in acestu districtu; elu este deschisu de la 1. ianuariu
 anulu curentu 1872; elu servece de asilu celorlu morbozi.

Ministrul de interne cu rezoluțiunea sa d'in 31. ianuarie a. c. Nr. 2715. a intaritu statutele spitalului.

Fondulu si venitul acestui spitalu este in obligatiuni nationale in valoare nominale de 1500. fl.; apoi d'in 10. cr. pre anu de la fia-care locuitoriu de sine-statoriu d'in districtu, care face cam 1200 fl. la anu; d'ia multe (pedepse in bani) pentru transgressiuni politionesci de natura administrativa, cam 200 fl. la anu, etc.

Edificiulu s'a facutu prin concurentia locuitorilor comitatului; era loculu cu o gradina intinsa, sunt daruite de către comun'a Baia-de-Crisiu; este situatu in unulu d'in cele mai frumoase si mai sanetose locuri d'in Baia-de-Crisiu.

Multiamit'a s'e cuvine in primulu gradu toturor locuitorilor districtului; dar' nu mai pucinu merita s'e ni exprimem multiamit'a fostului meu collegu Amosu Francu, care a fostu neobositu intru realizarea acestui institutu sanitaru, precum si dlui fisicu alu nostru Dr. Sigismundu Reichenberger.

Spitalulu stă sub directiunea unei comisiuni, alu carei presiedinte de jure este Vice-comitele Zaradului.

II. Dar', mens sana in corpore sano. Nu ajunge s'e avem sanetate trebe s'e avemu si minte, lumina, invetiatura. Mintea se lumineza in scola; i vetiatar'a incepe a veni prin scola.

S'e vedemu starea spiritala.

Ar' trebui s'e facu o paralela intre scolele ce existau inainte cu 11 ani, si intre cele ce sunt astadi, ca numai asi'e amu pot'e ved'e progressulu. Me restringu inse numai la constatarea numerului scoleloru de atunci si alu celoru de astadi. Atunci aveamu abi'e 13. scole preste totu; astadi aveamu in totu 66 de scole.

Intre aceste este unu gimnasiu romanu cu 8. clase in Bradu, d'intre cari inse astadi numai patru clase sunt deschise, celelalte se voru deschide successive d'in anu in anu pana la completarea cu 8. clase.

Apoi patru scoli normale, cu câte 3—4 clase, doue in Bradu, un'a romana de confessiunea gr. or., si alta magiara de confessiunea reformata; a trei-a in Halmagiu, care inca e romana de confessiunea gr. or., si a patr'a in Baitia de confessiunea rom catolica. Celelalte sunt scole triviale s'eu populari, parte cu doue, parte numai cu câte una classe; si anume: in cerculu Baitia in comunela: Baitia, Caiangiu, Craciunesci, Lantegani, Ormindea, Pescerea, Salisce, Trestia, Luncoiulu-de-josu cu Serof'a, Podelu cu Luncoiulu-de-susu, Ruda, Bucuresci cu Rovina, Siesuri si Cucechiu, in aceste trei d'in urma scol'a e cu doue clase;

in cerculu Bradului, in comunela: Bradu, in Criscioru doue, un'a romana gr. or., si ce alta reformata, in Seratielu, Zdraptiu, Valea-bradu, Vaca, Juncu, Mestecanu, Potingani, Dupa-Petra, Stanisia, Buciesiu, Blasieni, in aceste patru d'in urma cu câte doue clase;

in cerculu Baiei-de-Crisiu in comunela: Baia-de-Crisiu doue, un'a rom. catolica si alt'a reformata, in Cebea, Luncoiulu de Caresteu, Birtiuu, Risculitia, Bulzesci, Tomnatecu, si Ribiti'a;

in cercurile Halmagiului-de-susu si de josu in comunela: Halmagiu scola de fetitie, in Halmagielu, Ociu, Vatia, Ciungani, Tomesti, Dobrotiu Aciu'a, Aciuti'a, Banesci, Bodesci, Brustari, Ciuciu, Dumbrava, Lazuri, Lungsiara, Magulicea, Plescutia, Talaciu si Vidra.

Precum vedemu d'in 93. comunitati ce sunt in districtulu nostru, avemu scole in 59. de comunitati; daca mai adaugemu inse, ca unele comunitati sunt afiliate la altele cu scol'a, precum Risc'a si Caraciu la Cebea, ect. apoi potemu dice ca mai bine de $\frac{2}{3}$ parti a comunitatiloru districtului nostru se bucura astadi de scole.

Invetiatorii la scolele populari se platescu de către comunela respective d'in cass'a comunale si prin reparitiune.

Salarielu invetiatoriloru varieza de la maximulu 300 fl. pana la minimulu 80 fl.; cei mai multi sunt dotati cu salariu de câte 200 fl.; unii mai au si alte emolumente, precum liberu quartiru, gradina, stangeni de lemne, etc.

Ac'est'a in catu pentru invetiatorii de la scolele romane; in catu pentru invetiatorii de la scolele magiare, acesti-a se platescu s'eu d'in anume fondu scolariu, s'eu d'in fondulu besericescu; unii inse cari sunt si preoti, n'au nici o plata ca invetiatorii, precum este celu reformatu d'in Criscioru.

Professorii de la scolele normale romane de conf. or. d'in Bradu si d'in Halmagiu se platescu d'in fondulu gimnasiului romanu d'in Bradu. Salarielu acestor-a varieza de la maximulu 500 fl. pana la minimulu 325 fl., fara alte emolumente.

Professorii de la gimnasiulu d'in Bradu se platescu d'in fondulu acestui gimnasiu. Salarielu lor varieza de la 700 fl. pana la 500 fl. er' dupa servitiu de 10. ani se maresce salariulu cu 100 fl.

Cum s'a creatu si d'in ce constă fondulu gimnasiului romanu d'in Bradu — Dvostra o sciti cu totii. Este impunutu national de statu de la a. 1854. care comunitatile acestui districtu l'au oferitu pentru crearea acestui fondu, si care face in valoare nominale 61,435. fl. 50. fl.; este bunulu Mihaleni cemperatu successive cu interesele d'in acelu capitalu, si care a fostu pretiuitu la 43.630. fl.;

sunt ofertele, darurile etc., intre altele ofertulu marinosu de 2000. fl. in obligatiuni de statu, datu de archiepiscopulu si metropolitulu Andreiu baronu de Siaguna.

Organele acestui institutu sunt reprezentanti'a gimnasiului, care o compunu sinodele protopopesci d'in Bradu si d'in Halmagiu; comitetulu acestei reprezentantie, compusu d'in 12 membri, si epitropi'a gimnasiului, care stă d'in 4. membri, alesi de comitetu d'in sinulu seu; directiunea gimnasiului si corpulu professoralu. Profesorii se alegu de către reprezentanti'a gimnasiului, si se intarescu de către consistoriulu metropolitanu.

Ci Dvostra le sciti tote aceste ca si mine.

S'e vi spunu acum pre scurtu numerulu tineriloru si copiiloru care frequentaza scolele.

In gimnasiulu d'in Bradu in tote patru clasele sunt 69. elevi;

In norm'a romana, totu de acolo, sunt 47; in cea reformata 42.

In norm'a romana d'in Halmagiu sunt 109.

In norm'a catolica d'in Baitia sunt 83.

In scolele poporali s'eu triviale sunt preste totu 2110.

In scol'a de fetitie d'in Halmagiu sunt 45. de elevi.

Preste totu in unu gimnasiu deschisu astadi cu patru clase, in patru scole de norma, si in 61. scole populari sunt 2525. de scolari.

Numerulu scolariloru in scolele populari varieza, de la 120, precum in scol'a d'in Hartiegani, pana la 20; ba in scol'a reformata d'in Criscioru sunt numai 7; adevratu ca locuitorii de limb'a magiara, precum in totu comitatulu, asi'e si in Criscioru, sunt forte pucini la numeru.

Pre langa aceste trebe s'e memorezu, ca in unele comunitati, precum in Vaca, Vati'a-de-josu, etc. sunt scole de adulti.

Dloru, in discursulu meu de la 12. ianuarie 1863. am d'isu: „pre langa câte-o scola buna de norma in Baitia, in Bradu, in Baia-de-Crisiu si in Halmagiu, ce inca sunt de a se infintia, si pre langa scolele centrale si altele comunali, si cu unu gimnasiu mare — vomu ave institutelu neccesarie pentru cultura poporului d'in acestu comitatu — numai perseverantia si caluciare de o parte, bunavointia si ajutoriu de alta parte, s'e nu ni lipsesca.“

Eca astadi tote aceste institute infintiate, daca nu in tote locurile, dar' in cele mai multe parti ale districtului. Numai inainte, inainte, si pururea inainte!

III. Ce ajuta inse spiritulu, daca nu este materia? Si totu-si cu starea materiale nu ne potemu lauda. Elementele naturei, ploile neincetate, venturile reci, secetele ne mai audite — ni-au seracitu districtulu pana la cerstoria, pana la fomete.

D'in partea administratiunei politice am scrisu in 10. februaru a. c. sub nr. 321. la guvernulu, ca s'e vina intr'ajutoriu locuitoriloru acestui comitatu, si s'e previna fometea de care suntemu amenintati, dandu-ni s'eu unu imprumutu, s'eu s'e siste incassarea contributiunei pana la 1. augustu a. c.

Guvernulu ni-a respunsu, ca imprumutu n'are de unde ni da, dar' va incerca a sistu contributiunea; am rescrisu apoi ca s'e siste contributiunea — inse pana in diu'a de astadi respunsu nu ni-a venit.

Asie nu ni remane alta, de catu s'e ne ajutam cum vomu pot'e!

Fiindu ca vorbimu despre starea materiale, dati-mi voia s'e vi aretu câte beserice, cati preoti, câte scole, si cum sunt dotate s'eu dotati, si propriamente cata este averea lor cu atari in realitati.

In cerculu Baitia, beserica gr. or. d'in Baitia posiede pamentu in estensiune de 1489. st. quadrati; beserica d'in Ormindea 9. jug. 637. st. qu.; beserica d'in Craciunesci 8. jug. 807. st. qu.; cea d'in Hartiegani 6. jug. 300. st. qu.; cea d'in Salisce 16. jug. 455. st. qu.; d'in Luncoiulu-de-josu 1414. st. qu.; d'in Podelu 2. jug. 776. st. qu., aici in ac'est'a comunela are si preotulu 37. jug. 681. st. qu.; beserica d'in Ruda are 1506. st. qu.; in Luncoiulu-de-susu are preotulu 414. st. qu.

Besericelu si preotii d'in celelalte comune ale acestui cercu nu posiedu nimicu.

Ac' mai insemnu, ca in Luncoiulu-de-josu invetiatoriulu este dotatu cu pamentu de 600. st. qu.

In cerculu Bradu, si besericelu, si preotii stau mai reu. Abie in comun'a Mestecanu are beserica 2. jug. 440. st. qu. pamentu; in comun'a Vaca 3. jug.; in comun'a Seratielu 1. jug. 1000. st. qu., aici in Seratielu are si invetiatoriulu 400. st. qu.; in Valea-bradu are beserica 20. st. qu.; in comun'a Juncu are preotulu 1420. st. qu., si invetiatoriulu 60. st. qu.

In celelalte comune d'in acestu cercu nici besericelu, nici preotii, nici invetiatorii n'au dotatiuni, in realitati funduarie.

In cerculu Baia-de-Crisiu, besericelu d'in Bulzesti, Tomnatecu si Grohotu nu posiedu alte pamenturi decatu cemeteriurile, cari le folosescu inse-si besericelu.

Beserica d'in Risculiti'a are 7. frustre de pamentu, d'intre cari trei in estensiune de 2. jug. 1329. st. qu., le folosescu preotii; 1. frustu (gradin'a scolei) in estensiune 162. st. qu. lu folosescu invetiatoriulu; celelalte trei in estensiune de 11. jug. 800. st. qu., le folosescu beserica. Comun'a Cebea da in folosintia parochului 6. jug. 748. st. qu. de pamentu; er' invetiatoriulu o gradina cam le 100.

st. qu., care este langa scola. Beserica d'in Lunca are 2. jug. 1456. st. qu. pamentu, si lu folosescu preotulu; scol'a are o gradina cam de 476. st. qu. si o folosescu invetiatoriulu.

Beserica d'in Risc'a are 1. jug. 833. st. qu. si venitul este alu beserice; assemene cea d'in Baldovinu are 1428. st. qu. pamentu, si trage venitul in-si beserica.

Mai reu stau besericelu, preotii si scolele in cerculu Halmagiului-de-susu. Aici numai beserica d'in Steia are 5. jug. 240. st. qu. pamentu, care lu folosescu parochulu de acolo. Ce se tiene de cerculu Halmagiului-de-josu, s'eu cum s'a numitu mai inainte alu Aciuvei — aici beserica d'in Aciuti'a are 5. jug. 6. st. qu. pamentu, si lu folosescu preotulu; beserica d'in Aciu'a, proprietate comunela cu scol'a 1. jug. 10. st. qu. in folosintia preotului si a invetiatoriului; assemene in Banesci 980. st. qu.; si totu assemene in Bodesci 2. jug. 640. st. qu. Beserica d'in Brustari are 5. jug. 368. st. qu. pamentu, si sunt in folosintia parochului; in Brustari are si scol'a 309. st. qu., si-i folosescu invetiatoriulu. In Lungsiara beserica are 15. jug. si le folosescu parochulu; er' scol'a 300. st. qu., si-i folosescu invetiatoriulu. Beserica d'in Cristesci 10. jug., cea d'in Vosdoi 8. jug., cea d'in Les'a 10. jug., cea d'in Lazuri 200. st. qu., si cea d'in Vidra 500. st. qu., si in totu loculu le folosescu parochii respectivi. In comun'a Ciuciu are scol'a proprietate de pamentu cam la 100. st. qu.

Dloru, v'am enumeratu si specificatu aceste date, ca s'e vedeti catu de pucina proprietate de pamentu au besericelu, preotii si scolele d'in districtulu nostru de o parte, si de alt'a s'e vedeti ca cele mai multe beserice, cei mai multi preoti ca atari, si cele mai multe scole nu posiedu averi cari s'e li aduca vre-unu venitu.

Insemnu aci, ca intre parantese, ca am vorbitu numai despre besericelu si scolele romane de legea gr. or.

Dloru, candu scimu ca beserica intaresce moralulu, dandu scimu ca scol'a ni da lumina — Dvostra veti sciti ca este de facutu pentru beserice si pentru scola.

Ac' la obiectulu despre starea materiale credu ca este la loculu seu, s'e vi memorezu ca amu facutu tote, ce legea ordina si ce impregiurările ni-a permis, pentru assecurarea proprietatii de paduri a comunitatiloru. Padurile s'au regulatu mai in tote comunitatile, si proprietatea comunitatiloru la paduri s'a assecuratu. S'a facutu o instructiune pentru luarea in s'ema a padurilor comunali, si pentru administrarea si cultivarea lor.

Inainte de a trece la altu punctu alu discursului meu in catu pentru starea materiale, despre care vi vorbescu trebe s'e mai amintescu, ca pentru cultivarea si latirea industriei in districtulu nostru, s'au formatu reuniuni cu scopu de a crea unu fondu pentru crescerea mai alesu a orfanilor in tote ramele de industria. Succesulu lu va areta viatoriulu.

IV. Acum trecu la comunicatiune prin drumuri bune si practicabile. Drumulu principalu este celu de la Iosasi si de unde iese Crisiulu d'in districtulu nostru se intinde prin midi-loculu districtului pana la muntele Bucsiului, unde incepe Crisiulu; apoi celu ce de la Bradu merge parte prin Baitia, parte pre valea Caianului spre Dev s'eu Branisc'a; si apoi celu ce de la Ciuciu merge peste Lazuri si trece spre Beiusiu. Asie districtulu nostru comunitate in cale directa cu tote patru comitatele, cari lu incungiu cu comitatulu Aradu, comitatulu Biharia, comitatulu Alba inferiore si comitatulu Huniador'a.

Tote aceste drumuri s'au indreptatu, scurtatu, si facilitatu; avendu totu-de-un'a in vedere: ca drumulu s'e catu se pote mai scurtu, elu s'e treca s'eu s'e atinga catu pote mai multe comunitati, si s'e fia catu se pote mai pucine deluri; ca-ci numai impreunandu aceste trei suppositi pote comunicatiunea s'e fia cea mai buna, cea mai folositor si cea mai practicabile.

Acum se vi servescu era-si cu cifre.

Lungimea drumuriloru in districtulu nostru face, anume:

In cerculu Baitia 12,293 stangeni; in cerculu Bra 14,950 stangeni; in cerculu Baia-de-Crisiu 7600 stangeni; in cerculu Halmagiulu-de-susu 8500 stangeni; in cerculu Halmagiulu-de-josu 12,400 stangeni; cu totulu lungima drumuriloru face 55,743 stangeni.

Pentru conservarea si repararea acestor drumuri, in generalu pentru lucrulu publicu, locuitorii acestui districtu facu d'ile de lucru: in cerculu Baitia cu vit'a 72. d'ile, palm'a 714 d'ile; in cerculu Bradu cu vit'a 2242 d'ile, palm'a 10,318 d'ile;

in cerculu Baia-de-Crisiu 982 d'ile cu vit'a, 62 d'ile cu palm'a;

in cerculu Halmagiului-de-josu 2476 d'ile cu vit'a, 55 d'ile cu palm'a, in totu 7050 d'ile cu vit'a si 29124 cu palm'a.

Reduse aceste d'ile de lucru in bani, cele cu vit'a 1 fl. 60. cr., 7050 d'ile facu 11,280 fl.; cele cu palm'a 40 cr., 29,123 d'ile facu 11,649 fl. 20 cr. In totu val de 22,929 fl. 20 cr.

Mai adaugundu la ac'esta suma inca si rescumperatu in bani, cari pre anu facu celu pucinu 5000. fl., avu summ'a de 27,929 fl. 20. cr., care iese parte prin luarea in bani de la locuitorii districtului pentru lucrulu publicu.

D'in districtulu Chiorului.

Fia-mi permis a aretá onor. publicu cetitoriu stadiulu in care am ajunsu e audí plangerile generele in midiloculu Chiorului in caletoria ce am avutu a face. Cu dorere trebeu inse se marturisescu mai inainte de tote, ca cea mai mare parte a poporului nostru de aici nu intelege folosulu scolei. E unu adeveru necontestabilu, ca sciintia si cultura sunt asta-di cea mai buna garantia pentru existintia si viitorulu unei natiuni. La noi inse acestu adeveru nu pare a fi pretrunsu.

Cerculu de activitate si ocupatiunea principale a unui invetiatoriu e studiarea si instruirea, adeca dezvoltarea spiritelor si capacitatilor fragede. — Inse dorere, nici baremu cate o foia romana nu vedi pre la bietii invetiatori, seú daca vedi, apoi de bunasama nu lacei cu cei stare buna, precum sunt duoi in tractulu Siomutei-Mari si altulu in tractulu Ciocmanului, ci mai curundu la cei seraci si lipsiti, dar' zelosi si consci de missiunea lor.

Incata pentru inspectorii scolari, acesti-a daca aru fi omeni de specialitate si interesati de cultura poporului, prin influinta depusa in manile lor aru poté ajutá forte multu causei scolare, mai vertosu ajutandu pre invetiatorii lipsiti inse diligenti si zelosi. Speru ca declaratiunea ministrului de instructiune se va realisa in fine si astfel in viitoriu se voru numi inspectorii scolari numai acei-a, cari si-pricepu missiunea.

Altu reu, ce impedece progressulu este, ca intre domnii preuti inca se afla unii cari forte pucinu, ba potu dice, nici decatu nu se intereseza de invetiamentu. Apoi diu atunci nici n'avemu d'a vedé vre unu progressu.

La neinaintarea romanime d'in partile aceste nu pucina vina porta si unii protopopi, cari uitandu-si de chiamoarea lor sublima si detorinta sacra, nu si-implinescu cu conscientia missiunea lor. Pre unii i cuprinde indiferentismulu celu mai condamnabilu, pre altii era nevointi'a, pre altii, te miri ce interese particulari si cate alte multe impedeceorie, numai zelulu nobile spre activitate necontentita si folositoria, nu-i insufletiescu; acést'a nu si-pote estinde odata domniea sa asup'a animelor lor. Si, domne, cata activitate este aici de lipsa, de doue si de trei ori atatu-a, ca in alte locuri, ca-ci aici a suferitu romanimea loviturele cele mai multe, varie si crancene ale temporilor si sementelor diff. rite.

Romanime de aici este de lipsa o dezvoltare mai mare, mai expresiva a sentimentulu si a conscientiei nationale. Poporulu trebeu adusu, ca elu se fia in chiaru cu starea, cu interesele sale, se scia, ca e romanu si nu altu ce, si ca atare se pornesca la tote actiunile sale si se le implinescu. Si apoi numai atunci se voru poté aretá si d'in aceste parti astfelu de fapte, de cari, cu dreptu si cu dornu, asepta si speru toti cei-a-lalti frati romani ai nostri.

Trebeu escitatu cu tota ocaziunea si dezvoltatu d'in tote poteri, sentimentulu romanu nationalu, si in acestu sensu cultura si cultivarea a poporului.

E, dar' acést'a numai prin invetiatori, preoti, protopopi ect. de asemene sentimente nationale se pote ajunge, prin astfelu de caractere nobile si firme, cari postpunu interesele particulari intereselor comune ale poporului, ale romanismului.

Se pote ajunge numai prin instructiunea nationala necontentita atatu depre catédra scolei, catu si de pre cea a beseriei.

Seú, celu pucinu, generatiunile venitorie trebeu educate in astfelu de spiritu, in astfelu de directiune nobila — la d'in contra remane pucina sperantia. Aici apoi se areta nu numai desteritatea, ci totu-o-data si zelulu si conscientia unui invetiatoriu, unui crescutoriu romanu adeveratu si bravu.

Dupa mine acést'a si aici s'ar' fi potutu si s'ar' poté, daca, nu mai multu, ci fia care, celu pucinu si-ar' implini detorinta sa sacra cu conscientiositate, condusu de impulsulu nobile si ereditu de stramosii nostri; a inainta cauza poporului, a natiunii nostre scumpe romane! daca luminea si toti chiamatii de aici ar' traf si lucrá in iubire, armonia si solidaritate in tote causele, ce atingu romanimea si interesele ei, si fia convinsi ca partinerea, alipirea si increderea poporului de aici totu de-a-un'a li va fi unu pedestalu securu si firmu!

Asta-data deci nu voi apostrofa pre neci unulu in specie, neci chiaru pre acei-a, cari ar' merita in mare mesura, ca-ci speru, ca cu incetulu dora totu-si se voru mai indrepta tote spre bine, spre bucuria generala — numai firma vointia si implinirea ei se nu lipsesca.

Peregrinu.

Din deleagu, 15/3 aprilie 1872.

Domnie Redactoru! In dílele trecute primiram unu cerculariu de la Ven. Ordinariatu de Gheri'a, care contine relatia inspectorulu civile d'in cottulu Solnocului-interioru, district. Naseudulu si alu Bistritiei, facuta ministrului ungurescu de culte in privinta defectelor, ce se afla in scolele confesionale, pentru ca prin Ven. Ordinariatu se li se faca prim'a admonitiune, conformu §-lui 15. d'in legea pentru instructiunea poporului.

Nu-mi e scopulu a analisá relatia d'luu inspectore-

Calculati acést'a in 10. ani, si veti avé sum'a aproape 300.000. fl.

V. Permitteti-mi acum se vi aretu totu prin cifre de contributiune dá districtulu nostru pre anu.

Me escusati, domniloru, daca pote ve molestezu cu citarea de numeri. Care inse nu scie numerá, acelu-a nu scie calculá; si care nu scie calculá, acelu-a nici-odata nu va scí pana unde ajungu poteriile lui; si era-si, numai dupa ce ni vomu cunosce poteriile nostre, vomu scí catu potemu se ajungemu.

Intregu districtulu nostru a datu la anuju 1870. in contributiune a) directa 107,901 fl. b) personale 29,342 fl.; cu totulu: 137,243 fl. Calculati, si numerati catu face acést'a in 10. ani? Ea face sum'a enorma de 1,372.430 fl.

Dar' apoi contributiunea indirecta, catu nu face ea? Acést'a, de-si e mai variabila de catu cea directa — totu-si o potemu pune la assemene suma cu cea directa.

Spesele administratiunei districtului la a. 1870. au fostu 34.190 fl. care in 10. ani face sum'a de 341.900' fl.

Detragundu acum d'in 1,372,430 fl. sum'a de 341.900 fl., inca totu remane 1,030.536 fl. la erariu.

D'in acést'a suma, asié credu, ca detragundu-si statulu spesele ce le are cu districtulu nostru, totu-si mai remane inca o suma considerabila, d'in care guvernulu seú camer'a deputatiloru ni-ar' poté dá ajutoriu institutelor nostre de invetiamentu si ajutoriu de imprumutu pentru ca se scapamu de fometea ce ne amenintia.

Dar' in zedaru! Amu cerutu de la camer'a deputatiloru si de la guvernulu ajutoriu pentru gimnasiulu d'in Bradu — si nu ni-a datu; amu cerutu de la guvernulu, precum amu dísu mai susu, ajutoriu de imprumutu pentru ca se ni potemu cumperá vite si bucate, se nu ni remana pamanturile ne arate si nesemenate — si nu ni-a datu. Dar'

VI. Se mergemu mai de parte si ve rogu se mai aveti pucina pacientia. Voiu terminá indata.

Pre langa contributiunea in bani, se vedemu contributiunea in sange.

Sciti cati soldatii ati datu in 11. ani de candu am onorea a fi in capulu administrarii acestui districtu?

La a. 1862. ati datu 128; la a. 1863. 140; la a. 1864. 143; la a. 1865. 156; la a. 1866. 281; la a. 1867. 208; la a. 1868. 121; la a. 1869. s'a introdusu militia de tíera seú honvedii, si ati datu la linea 143, la honvedii 55; la a. 1870. la linea 150, la honvedii 28; la a. 1871. la linea 164, la honvedii 201; la a. c. 1872. la linea 95, la honvedii 94.

Preste totu in 11. ani ati datu la linea 1729, la militia 378, cu totulu 2107. feciori; d'in cari, pre anu vine numernu rotundu de aproape 192 feciori.

VII. Ar' trebui se ve mai intretienu cu darea de sóma a sup'a cursulu internu alu administratiunei districtului de invetiamentu, ca pana in díu'a de asta-di.

Vedu inse ca si pana acum vi-am ostenitu pacientia. Dar' si altminterea, acést'a se va vedé, candu oficialii de acum vomu transpune acele celoru pre cari in loculu nostru asta-di sunteti chiamati a-i alege.

Atát'a vi potu relatá si pana atunci, ca la politicu nu ate nici unu actu in restantia, tote intratele sunt, resolvite, fara de celle cari cadu in competenti'a reprezentantiei, si cari Dvostra sunteti chiamati a li dá resolutiune, si a luá conclusiuni a sup'a lor.

Eca dloru ce am voitu, si ce mi-am tienutu de deto-

gintia a vi aretá asta-di candu ne despartimu. Nu dícu ca am facutu totu; ba nu dícu nici macaru ca am facutu destulu. Am facutu inse atatu-a, cati ni-a mertatu impregiurările intre cari am administratu acestu districtu. Fia, ca cei cari voru veni in urm'a nostra, se calce si se inainteze pre urmele puse de noi. Era pre Dvostra, domni membri ai reprezentantiei, de un'a ve rogu: se nu uitati nici-odata, ci totu-de-aun'a se vi aduceți aminte de chiamarea ce ve asepta, si totu-de-a-un'a se lucrati pentru binele comunu alu acestui districtu; fiti in armonia unii cu altii, si sustieneti acést'a armonia intre toti locutorii districtului; faceti totu ce poteti pentru inffiorarea districtului, si mai pre susu de tote faceti totu pentru scole; devis'a se vi fia: scole, scole si pururea scole!

Er' pre dlu comite supremu lu rogu: se fia totu-de-a-un'a justu, si nici-odata partialu; se-si aduca amint., ca este comite supremu alu districtului, si nici-de-cum membru alu guvernului.

Si acum, dloru, vi multiamescu pentru bunavointia cu care m'ati ascultat, si cu multiamire vi declaru: ca increderea de care m'am bucuratu d'in partea districtului, o duca cu mine; er' iubirea ce eu o am avutu catra acestu districtu, vi-o lasu Dvostra, si prin Dvostra intregu districtulu.

Assemene credu ca potu declará si d'in partea collegiloru mei oficiali.

Eca, dloru, depunu sigilulu districtului in manile Dvostra si cu elu impreuna depunu si mandatulu meu; precum incredintiata de collegii mei oficiali, vi depunu si mandatele lor.

Sé traiti!

lui cottsensu, ci me restringu numai a aretá cu cáta acuretétia a fostu dlu inspectoru in compunerea conspectulu despre scol'a si invetiatoriuu romanu d'in Dindeleagu.

Dlu inspectoru relatúneza, ca in acést'a scola, pre langa defectele esistente in sala de invetiamentu, neci mobilele nu sunt corespunditorie scopului. Me miru cum e asié de varia opiniunea dluu inspectoru, ca-ci cu ocaziunea visitatiunei, convingundu-se si despre progresarea prunciloru, si-a esprimat indestulirea cu scol'a d'in Dindeleagu. Inse dsa nu comunica dluu ministru ce'a ce a esperiatu, ci cu ajutorulu fantasiei sale productive inventeza batu-jocure numindu-me si pre mine debilu de capacitate. Daca dlu inspectoru relateza cum i vine mai bine la socotela, ca si candu caracterulu unui invetiatoriu romanu ar' fi unu jocu copilarescu, fie-mi permis a-lu intrebá: pre ce s'a basatu dsa, candu a relatiunatu despre mine neadeveru numindu-me debilu de capacitate?

Are dsa cunoscentia deplina despre cultura intelectuale ce o posedu, si cum si-a castigatu-o? Scie dsa, ca pre langa absolvirea cu succesu bunu a cursulu pedagogicu in preparandi'a naseudeana, prescisu pentru invetiatorii scoleloru popularii, posedu si prece cascigata in cáti-va ani ocupandu-me pre terenulu instructiunii ca invetiatoriu ordinariu?

Sé nu cugeti, dle inspectoru, ca dora ti-vei ajunge scopulu prin insultarea caracterulu meu, ca-ci te insieli, er' ca se nu dubitezi despre capacitatea mea, ti-dechiaru, ca posedu sciintiele pedagogice necesarie unui invetiatoriu, incatu sum ga'ta a stá cu dta la esamenu d'in aceste. Acést'a procedura falsa ti-ai alesu-o de midilocu directu pentru ajungerea scopulu, dar' n'ai nimeritu, ca-ci bol'a de care patimesci o scimu, er' lecurile ni sunt spre dispusetiune a nimici cursulu bolei.

V. S.
invetiatoriu

VARIETATI.

*(Appellu) cátra, economii si societátile economice d'in Austria, cátra toti comerciantii, cari negocieza cu produse de lapte, precum si cátra toti amicii si promovatorii comerului cu produse de lapte d'in intru si d'in afara. — Espusetiunea productelor de totu feliulu de lapte, precum si a obiectelor ce se tienu de lactaria, este uniculu mediu-locu, care de una parte ni presinta una icona fidela despre relatiunile economice de lapte indigene, era de alta parte ne pune in pusetiunea d'a cunosce productele escelinte d'in strainetate si metodele preparatiloru acelloru-a, prin ce se dá aventu progressulu internu. — Espusetiunea lacteriei va avé locu in dílele de la 13 pana la 17. dec. 1872. si se va imparfi in doue gruppe: un'a va presinta laptele si tote speciele productelor de lapte, era cealalta va contine materiae ajutoriale si mediu-locele de manuarea lacteriei. De grupp'a prima dar' se tienu tote feliurile de lapte si smentana in stare naturala, acra, condensata seú in ori si ce stare conservata; tote speciele de untu si grasime, de brezza, nu numai d'in lapte de vaca, ci si de oia si capra; in fine productele secundarie ale lacteriei, ca zaharulu de lapte etc. Grupp'a acést'a este destinata numai pentru participatorii d'in monarchia ostrunguresca. Grupp'a dou'a cuprinde materiae ajutoriale pentru prepararea brezei si a untulu, apoi totu feliulu de vase, atatu pentru intrebuintia rea factica, catu si in modelle si dessemnari; mai departe aparate pentru esaminarea si productiunea arteficiala a lactelui, si, in fine, planuri si modelle de brezzaria, camere de lapte si totu feliulu de dessemne grafice de pre campulu lacteriei si prasiei vitelor. Grupp'a acést'a este internationala, si asié se pote compune d'in participatorii d'in intru si d'in strainetate. — Pentru a insufleti duja potentia participarea la espusetiune, ministerulu c. r. de agricultura a meritu nu numai unu numeru frumosu de medallie de statu de argintu si bronzu pentru tote speciele obiectelor de espositiune, ci pentru productiuni escelinte chiaru si medalie de auru, pre langa acestea a mai statoritu pentru celle doue produse principale ale lacteriei, adeca pentru untu si brezza, una multime de premie in bani de argintu, de cate 40 si 20 fl. — Impartirea solemn'a premieloru va urmá in 15. dec. 1872. — Tote celelalte espusetiuni detaiate sunt a se vedé in programulu espusetiunei; interbările si tote scrierile precum private de acést'a natura sunt a se adressá comitetulu generalu pentru espusetiunea de lacteria in Vien'a (Dominicaner-Bastei, Nr. 13.); scrierile oficiale inca sunt a se adressá totu la acestu comitetu, inse sub adress'a c. r. ministeriu de agricultura in Vien'a.

*(Correspondentele) diuarului „Times“ adreseza d'in Shanghai una scrisore forte interesante d'in care estragemu urmatoriele: De mai multi ani China a luat funestulu obicei d'a atfii uceliri sangerose contra supusiloru Franciei si ai Angliei, stabiliti in aceste tienuturi departate. De comunu d'in 2 in 2 ani unu ventu ostile sufla cu turbare preste unele provincie ale acestui vastu regatu; false rumori, crime imaginare comise de stralii, se povestescu, se marescu printre Chinesi, si tote acestea i atfia si i impingu la resbunari. De la 1869--1870 nesce scomote false si malitose anunciáu, ca copii mici de Chinesi erau rapiti pre fia-care dt d'in familiile lor de cátra englesi, cari se serviau cu sangele lor pentru a compune „chixiru pentru lungirea vietiei.“ Respandindu-se prin clasele de

jogii asemenea idee superstitioase si gasindu crediementu, causara teribile desordine, de cari a avutu a se plange atatu de multa tinentulu Tien-Tsin. In adeveru, este curiosu ca una asemenea esaltatiune se se arete si in anulu 1871. Una ciudata temere domni la Canton si la Tathshan in privintia unei istorie absurde, provocata de pulberea farmecatorie pre care credu ca strainii o respandescu cu scopu d'a propaga bole grave, pre cari singuri le potu vindeca, dar' pre cari nu le vindeca nici una data, daca pacientii nu se facu crestini. Resculari grave, in acesta privintia, au avutu locu in mai multe orasie d'in intru. La Sunnown, trei straini au fostu massacratu; alu patruera era se ptera, candu un mandarinu lu facu se scape si lu indrepata spre Macao. La Sherkling, locuintia misionariloru a fostu pre deplinu derimata pana in facia pametului, si la Taon-Kun unu paractisu catolicu si cas'a cu trei etagie a unui pastoru protestantu fure derimate, petra de ptera. D'in Kwan-Tung insurectiunea s'a intinsu in provinciele vecine, si in capital'a tinentului Kwang-Si, unu placardu fu afisiatu, anuciandu „ca resolutiunea poporului era d'a vena pre draciidestraini, pre barbarii Evangeliei, si d'a stinge in sange, daca trebuie, totu germenele proselitismului.

*(Visulu unuimortu.) Dillele trecut unu anglusu sosise la unu hotelu d'in Nancy, inse remase, d'in caus'a simplei sale imbracaminte, cu totulu neconideratu, atatu d'in partea hotelierului catu si d'in partea servitoriloru. Elu se bolnavise si chiaru in acesta stare nu fu tratatu mai bine; bolnavulu more. Proprietarul hotelului se grabesce de a cerceta printre chartiele mortului, si remase forte surprinsu candu se convinse ca are inaintea lui cadavru lu unui-a d'in cei mai bogati Nabobs ai Engliterei. Indata depesiera rudelor lu si pregatesce o ceremonia funebra de tota frumsetia; tote acestea inse in zedaru, ca-cu mortulu inviase, fiindu-cet fusese cuprinsu numai de o ametiela grea. Mare bucuria aratase acum'a hotelierulu nostru, ne mai deslipindu-se de langa reinviatu seu pasageru, si prim'a intrebare care facu a fostu: dac'a visatu ce-va Negresitu, respunde anglusulu, dara visulu meu lu voiu povesti la table d'hote; si etta ce dicea: „Am visatu ca m'am inalatiu spre ceru, gasindu pre St. Petru siedindu inaintea usiei Paradisului si cu o lulea scurta in gura si inaintea sa o cana forte mare de Ale (bere de Englitere). — De unde venitii, me intreb'a St. Parinte: — Eu vinu directu de la Nancy. — Dara unde este acestu Nancy, me intreb'a elu. — Era-si. — Dar' nu scii? cum se pote! nu ai o charta geografica? si aducandu-mi chart'a i aretaiu Nancy. — Dta esci celu d'antiau care vine aci d'in acestu locu, ceia-lalti trebuie se fi fostu luati de. . . . „Pat. buc.“

*(Multiamita publica.) Comuna Ger-

cusia si-esprime multiamita si reconocinti'a s'a veneratului consistoriu si Santiei salle parintelui episcopu diecesanu d'in [Oradea-Mare Iosif Popu-Selagianu pentru zelulu loru, ce au aretatulu intru ajutorarea reedificarei casei parochiale dearse in anulu trecutulu; tocmai asi-esprime bucuria si pentru promissiunea data de generosulu episcopu, ca neci pre venitoria nu si-va detrage man'a sa ajutatoria.

Sciri electrice.

Rom'a, 17. aprile. Consululu francesu la curtea italiana, contele Fournier, a tramissu prim'a depesia la Versalia, in care dice, ca relatiunile intre Itali'a si Franci'a sunt amicale; nega pactulu vre unei aliantie italiane-germane, opineza inse, ca in viitoriu s'ar pote leg'a una astfelu de aliantia, mai cu sema dac'a tinent'a Franciei ar' fi ore-si cum amenintiatoria.

Rom'a, 17. aprile. Asta-di se deschise congressulu lucratoriloru, la care au fostu representate 150 renniuni. Oratorii vorbira, eschidiendu polio'a, despre interesele lucratoriloru si recomandara necesitatea de a studi'a cu seriositate aceste cestiuni vitale.

Bruasel'a, 17. aprile. In camer'a representantiloru se presinta una interpellatiune, despre tinent'a guvernului facia de Itali'a, si despre tace-rea acestui-a facia de espresiunile mai multoru oratori d'in senatu contr'a regelui Italiei, si ca de ce ab-senteza consululu belgicu d'in Rom'a? Guvernulu respunde, ca intre Belgi'a si Itali'a nu domnesce neci o neintielegere si ca consululu belgicu este indrumatu a si-lua domiciliu permanente in Rom'a. — Presintarea correspondentiei avute cu consululu belgicu d'in Itali'a fu respinsa d'in partea camerei.

Nou-Iorc'u, 17. aprile. Se vorbesce ca guvernulu americanu ar' fi decisu a retrage reclamatiiunile pentru daunele indirecte.

Berolinu, 18. aprile. Mai multi deputati affirma, ca Bismarcu ar' fi tramissu presiedintelui Thiers, una nota in care lauda guvernulu francosu pentru ascurarile sale despre sustinerea pacii, protesteza inse contr'a inarmariloru Franciei, cari stau in contrastu cu aceste assecurari.

Londr'a, 18. aprile. Diariulu „Daily Telegraph“ anucia, ca Bismarcu ar' fi tramissu unu felu de ultimatu la Versalia, in care pretinde reducerea armatei, la d'in contra amenintia cu occu-

patiune. In cercurile bine informate d'in Berolin acestei sciri nu i se da neci unu crediementu.

Viena, 19. aprile. D'in Londr'a se anucia ca Rouher, pana candu a fostu in Chislehurst, ar' fi redigiatu pentru Napoleonu III. unu program politicu, care se va publica in tempulu celu mai scurtu.

Praga, 19. aprile. Politia descoperi er una societate secreta de juni cehici; la unu litografu s'au aflatu pumnale, spade si petarde adjutate, cari la diu'a alegerei erau se se descare innaintea casei locutientiei. S'au facutu mai multi arestari.

Bucuresci, 19. aprile. Principele Carol s'a dusu in Moldov'a, pentru a inspici armata si lucrariile pentru calile ferrate.

Moscovia, 19. aprile. Aici va apar'e una foia russo-francesa, la care voru participi diurnalistii cei mai insemnati ai Russei si a care scopu este: prepararea opiniunii poporului in favoru solidaritati cu Franci'a.

Londr'a, 19. aprile. Respunsulu Americie in cestiunea „Alabama“ inca nu e statoritu; in 26 se va intruni consiliulu ministerialu si se va consulta.

Propriet, edit. si red. respundiet: ALES. ROMANU

Pentru celu ce vre se ajunga la betranetic aduce si se fia sanetosu, prima-ver'e tempulu celu mai potrivit pentru a incepe cur'a.

Cumperati deci, spre curatirea corpului si impoterirea potentata, medicamentulu universalu de curatirea sangelui:

SYRUPULU PAGLIANO

Sute de mii, cari prin intrebuintarea altoru medicamente au desperatu despre reinsanetosiarea loru, prin acestu medicamentu si-au recascigatu in tempulu celu mai scurtu, de minune iute sanetateu atacata.

Nefalsificatu si cu asemene effectu se pote procura numai de la uniculu aginte principalu in Pest'a, STEFANU GIERGEL primu fabricantu reg. privilegiatu de carti de jocu. Strad'a Deak, nr. 6 etagiu II.

Una butelia d'impreuna cu instructiunea 1 fl. 40 cr. 6 " " " " " 6 " 50 " Cei ce cumpera cantitate mai mare se voru bucuri de favorulu celu mai posibilu; mai pucinu de doue butelii nu se espedeza. (2-3)

Singurul deposit de inventiuni noie in Austria.

Admonitiune. Pasta Pompadour, care este adusa in comertu prin mine si carea, prin effectulu seu medicinalu, a adusa lu tempulu celu mai scurtu, una aprobare generala, se falsific'o de unu tempu incoace de mai multe firme, drepca-aca' incoosciintiu pre onoratu publicu, ca adeverata si original'a pasta pentru facia numai lu depositulu subscrisului se pote afla curati. Acesta pasta serveca spre a curati faci'a de orice pete, costi, peelingu, adaca spre conservare, infrumusetiare si intinerire tipulu. 1 sticluta 1 fl. 50 cr.

Tote sunt cu potintia! Cine ar fi creditu mai inainte, ca se va inventa unu mediu spre a curati ochii la trecerea d'urulu prin urechile acului; prin unu instrumentu simpulu si ingeniosu a succos, ca ochii cei mai slabi, chiaru si in inseratu, se pota intru la celu mai subtile ac fara multa incoardare, si acestu instrumentu, d'impreuna cu instructiunea, costa numai 25 cr., s'arva mica 4 cr.

Pravu brillantinu, este unu felu de pravu nu inventatu de metalu, compus chimicu, care corresponde pre deplinu numelui ce i s'a datu. Unu obiectu de metalu pretiosu adu nepretiosu, care are pote urite, inveschit si incurabilu, trebucesc stersu usuru cu acestu pravu si indata primesc'oe faci'a brillanta. Acestu pravu curata si polizea obiectulu cu una tintuila surprinditoria. 1 sticluta, d'impreuna cu avisarera, 25 cr.

Compositiune de politu. Unu mediu-locu nepretibilu, cu care se face, cu cea mai mare isurecitate si fara neci una ostensela, si-pote polii frumosele mobile inveschit si intuncate, si alte lucruri de casa. Una sticluta, d'impreuna cu avisare, s' de ajunsu pentru una garnitura intreaga de mobile, costa 40 cr.

Globu de curatitu argintulu, este unu mediu-locu excelente spre a face si luccosa ca si candu aru fi noue, tote obiectele de metalu devenite intuncate (orbe), este neoparatu de trebuinta pentru argintari si surari. 1 bucatu 5 cr.

Pravulu de argintulu face forte a-dese-ori servitie excelente; acestu-a argintuza in cate-va minute ori-ce metalu pentru tempu indelungatu si se recomanda cu deosebire pentru obiectele pluate cu argintu, cari ai-au schimbatu colore. Obiectele de pacfonu se potu preface in argintu. 1 pachetu 25 cr.

Unu regulatoru pentru ori-ce felu de orologiu este orologiu lu de sora cu compasu, regulatu, si este forte de recomendatu fa-cuaru omu, de-ora-ce d'upa acestu orologiu, in adeveru siguru, se potu indrep'ta tote orologiele mecanice. 1 bucatu fina 25 cr.

Lacate americane patentate de asigurantia, au una constructiune minunata si sunt sigure facia cu ori-ce felu de infractiune. 1 bucatu, sorta mica, 30, 40, 50 cr.; 1 bucatu, sorta mare, 70, 90 cr. pana la 1 fl.; 1 bucatu mare cu doue chiale 1 fl., 1 bucatu pentru tasce (traste) de voiajeu 25, 40 pana la 50 cr.

Viesu excelente, amestecat cu cauciuu, da unu lustru ca de lacu si face pelea trairica. 1 sticluta (de unu fontu) 30 cr.

Sentirea pitoreloru de umedieia este de recomendatu fa-cuaru omu spre conservarea sanetatii. Prin intrebuintarea ecclintei appretite (una materia de lustru) Metzger-iane, carea moia pelea ei o face impenetrabile, incatu nece d'upa cea mai lunga amblare cu calciniu prin apa nu se sente umedieia si astu-felulu corespunde scopulu in cea mai mare mesura. 1 butelia a 60 cr.

Cerusele cu masina ofera unu mare avantaju, ele curtiu pre omu de molest'a sentire si sunt ascurate contr'a ruperel verfulu. 1 bucatu in lemnu 10 cr., in oeu 15 cr.; 1 bucatu d'impreuna cu troca de pens si cutu in 90 cr., 1 impletura a capetului, de ajunsu trei lune, 10 cr., 1 bucatu gummi de rasu pentru curata si tinta 5 cr.

Inelle pentru ochiuri de gaina, facute d'in lana de Angora. Una duxina 25 cr.

Pravu de spalatu. Prin intrebuintarea acestu pravu la spalatu se curtu tempu, lucru si bani. Celu mai mare avantaju este inse, ca se curtu rufute mai multu ca prin ori-care altu mediu-locu. Unu pachetu de unu fontu 20 cr.

Tint'a magica (farmecatoria) se pote intrebuinta in gluma si serioasu. Una epistola scrisa cu acesta tinta romane chiaru si pentru ochiunlu celu mai ageru unu secretu eternu; numai acelu-a o pote casti, care postedo avisarera si explicatiunile recerute. 1 sticluta 20 cr.

Mediu-locu practic pentru a scuti pantalonil, in tempu plonjosu, de intinare si murdaria. 1 parecchia 5 cr.

Celu mai nou pravu pentru rugina, garantatu, mediu-locu spre a delatru ori-ce pata de rugina d'in pandia, matase si d'in ori-ce felu de materia (stofa) fara exceptiune, precum si d'in obiectu de ochiulu si de furu. Unu pachetu 35 cr.

Lustru (lacu) de pele angliesu, prin care ori-ce specie de pele capeta una elasticitate si unu lustru frumosu ca oglinda. 1 bucatu mica 25 cr., mare 45 cr.

Cleiu liquidu, este mediu-loculu celu mai neoparatu de trebuinta in ori-ce casa, de-ora-ce cu ajutorulu lui pote face cine-va singuru diferitele reparature, ce se ivescu in casa; acestu cleiu tiene anii intregi si se pote intrebuinta in stare rece. — Una butelia mare 20 cr.

Imbracaminte de patu, fara mirosu si ne-penetrabile spre a impedece strabateru udulu; se intrebuintea la copii, bolnavi si femei lenese (chendole, pre patulu de nascere.) 1 bucatu 90 cr., fl. 1.20, 1.50, 1.70.

Eteru de ansore saponina c. r. priv. delatru in cate-va minute tote petele de ori-ce nume si de pre ori-ce felu de materia, fara exceptiune. Acestu nu produc'u intruce prin effectulu seu tote fabricatele de acesta natura, de-ora-ce nu vatemu nice chiaru cea mai fina colore si usca indata, fara a lasa mirosu. Este de recomendatu cu osebire si pentru curatirea mansioieru. 1 butelia, d'impreuna cu avisarere 40 cr.

Cimentu (latu) universalu de Parisu servece spre a impreuna nu numai sticla, porcelanu, petru, spuma, lemnu, etc. asi incatu se nu se mai desface, si spre a impreuna chiaru lucruri diferite d. e. lemnu cu metalu, sticla cu porcelanu etc. asi incatu se devina unu corp. 1 pachetu de acestu mediu neoparatu, in ori-ce casa numai 10 cr. — Acelu-a-si cimentu in stare liquida, forte sporiculu, 1 butelia 30 cr.

Perie de dinti electrice, prin cari se potu conserv'a dintii curati, albi, sanetosi si fara mirosu, fara a intrebuinta pasta de dinti seu alte medicamente, ci numai cu apa curata. Spre a pote av'e mare troceru, pretulu unei bucatu s'a flocsu numai la 60 cr.

Marce de sigilatu epistole, cari pentru comoditate, eflinetate si pentru incuicarea cea sigura sunt de a se preferi oblateloru si cerei roste, in calitate forte fina, cu firma, insemne, nune seu monogramu d'upa placu. 500 bucatu fl. 1.30, 1000 bucatu fl. 1.60.

Cleiu de nuc' este celu mai bunu pentru a tione perulu in stare recolta si pentru a da purulu seu adu deschis coloru inchis; tote preparatele chimice sunt stricatiose. Me senti onoratu a pot'i incoosciintiu pre onoratu publicu, ci posedu unu depositu de **oleiu de nuc' nefalsificatu,** prospesu si duplu rafinat. Una butelia, mica 25 cr., mare 45 cr.

Novelle masine de a prinde pureci se potu capeti, 1 bucatu 20 cr.

Pene regulatorie, cari se potu indrep'ta d'upa ori-care mana si ori-ce papiru, asi incatu cu un'a si acesa-si pena se potu face trasu-rele cele mai fine, precum si cele mai grose calligrafice. 12 bucatu 24 cr.

Otrava patentata pentru stirpirea totoruru sioreciloru, clotaniiloru, nevustuleciloru, soboliloru. Vendaru este garantata. 1 cutia mare de tinichea 1 fl. v. a.

Mediu-locu radical spre a stirpi ochii de gaina celu multu in optu ditte, fara a li se mai ved'e ur'm'a. Acestu mediu de non adatu intrecu pre tote de pana acum'a si de ace'a se vinde pre garantia. — 1 sticluta, d'impreuna cu explicatiunile recerute, 40 cr.

Singurul depositu in Austria de oleiu de Arnica nefalsificatu, care contine miraculosu effectu, de a alunga dorera de capu, de a inter' pelea capulu si nervii, si astu-felulu a promovea crescerea perulu in tempu forte scurtu, chiaru si in locuri plingingu; elu delatru chiaru si matrei'a ce se formeza pre capu. Ca medicamentu se intrebuintea acestu oleiu la stiviri, scriintiri, t'rentore de membre, reuma, artraderi, etc. Mai pre largu in descrierea aceluia. 1 butelia 1 fl.

Pasta de pele cu cauciuu pentru a scuti pelea de stricatioe; de recomendatu cu osebire pentru hamuri de cai, etc. Una cutia de tinichea 60 cr.

Cea mai buna pasta pentru bric'iu. Prin acesta pasta se curtu ascutirea bric'iuilu. 1 sticluta 25 cr.

Neaparatu de trebuinta pentru veri-ce casa sunt noui ascutitori patentati, cu cari poti ascuti intr'o minuta, cu multa ascuritate si fara neci una ostensela, tote instrumentele de taiatu, precum: fornice, cutite, etc. 1 bucatu numai 85 cr.

Ap'a cea mai buna vienesa pentru stirpirea peteloru, sticla 10 cr.

Encrivoir. Acestu-a scote intr'unu momentu d'in vufe seu d'in alte specu de stofe tote petele de tinta, recente, seu vechie. 1 butelia 25 cr.

Tota ce e nevedutu devine vedutu! prin noue microscopu de posunaru, cari marese fa-ce obiectu de 10-, 20-, 30 pana la 100 de ori, asi incatu se potu ved'e chiaru si animalele d'in ap'a curata de beutu, si aceste microscopu se potu intrebuinta in forte multe chipuri, d. e. candu cine-va cumpera farina, fructe, legume, la lucruri de tiesutu, la analisari si scrutari naturale, etc. 1 bucatu cr. 40, 60, 80, fl. 1, 1.20, 1.50.

Morte totoruru insecteloru molesite! prin esentia de non inventata, carea omora tote insectele. Acesta-a are calitate nu numai de a sterpi curandu tote insectele, ci ea scutesce si de incubaru loru; de a se intrebuinta contr'a stelniteloru, riei, molioru, pureciloru etc. 1 butelia mare 30 cr.

Masina practica de astupare. Prin acesta masina se pote astupa ori-ce butelia inte si hermetice. 1 bucatu 50 cr. 1 bucatu sorta forte fina pentru fabricu fl. 1.20.

Masina anglasa de destupare cu apesare de levatoru (drugu) Cu astu-felulu de masina chiaru si unu copulu pote, fara incoardare a potiororu, a desfundu butelia cea mai tare astupata. 1 bucatu fl. 1.

Mantele de plona d'in materia trairica si nepenetrabile de apa, fara a fi cusute; productu angliesu. Mantau'a acesta-a e astu-felulu facuta, incatu se pote port'a si in tempulu celu mai frumosu, de-ora-ce pre latuza a don'a semena cu celu mai frumosu pardezu (paletonu) 1 bucatu, de 42 policarie de lungu, costa fl. 10, 50, toti cei-a-fiti duoi policari urmatori cu 1 fl. mai multu. Onorab. publicu este rogatu a nu schimb'a acestu fabricatu cu cele d'in tiea.

Admonitiune. De-ora-ce nuntiti articii se si falsifica, atragu atentiunea onorab. publicu, ca numai in depositulu subscrisului se potu afla curati. List'a pretiuriloru totoruru obiecteloru, ce se afla in depositu, se da gratis. Totu-una-data facu atenti pre onorab. locutori d'in provincia a sup'r'a departementulu meu de comisiune, este uniculu in felulu acestu-a, care esecuta iute si efitnu ori-ce comisiumi, in ori-ce privintia, este deci de recomendatu la numerose comandari.

A. FRIEDMANN in Vien'a, Praterstrasse Nr. 26.